

P.O. Regn. G/CHD/0090/2021-2023

ਭੇਟਾ 10/-

ਗੁਰਬਾਣੀ ਚਾਨਣੁ

ਅੰਕ 04 ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਸੰਮਤ 555 ਚੇਤ/ਵਿਸਾਖ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023 ਸਾਲ 41

ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਹਿਤੁ ਕੀਨ੍ ॥ ਜਿਨਿ
ਗਿਆਨੁ ਰਤਨੁ ਹਿਰਿ ਲੀਨ੍ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨੈਨ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗੁ ਉਰਝੈ ਪਸੁ ਨ ਦੇਖੈ ਆਗਿ ॥
ਕਾਲ ਫਾਸ ਨ ਮੁਗਧੁ ਚੇਤੈ ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨਿ
ਲਾਗਿ ॥੨॥ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰੁ ਬਿਕਾਰ ਪਰਹਰਿ
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸੋਇ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਜਗਜੀਵਨੁ
ਐਸਾ ਦੁਤੀਅ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥੩॥

(ਅੰਗ-482)

‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ’

ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੰਸਥਾ

ਭਵਨ ਨੰ. 6, ਫੇਜ਼ 3-ਏ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ.ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ)

ਫੋਨ ਨੰ. 0172-2913729, 98156-50812

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਤੂੰ ਸੁਲਤਾਨੁ ਕਹਾ ਹਉ ਮੀਆ ਤੇਰੀ ਕਵਨ ਵਡਾਈ ॥

ਜੈ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਸੁ ਕਹਾ ਸੁਆਮੀ ਮੈ ਮੁਰਖ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ ॥

(ਰਾਗੁ ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੧ ਚਉਪਦੇ ਘਰੁ ੧ ॥, ਅੰਗ-੭੯੬)

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ :

Bank A/C Name : Gurbani Iss Jag Meh Chanan
Bank Name : Panjab National Bank (Phase-1, Mohali)
Bank A/c No : 1155000100132409
IFSC Code : PUNB0040810

SWIFT Code (FOR FOREIGN REMITTANCE) : PUNBINBMOH

Ph.No. 0172-2913729, 98156-50812 Web : www.gurbanichanan.org

E-mail : gurbanichanan1125@gmail.com

ਬਾਨੀ (Founder) : ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ : ਸ.ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ.ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ.ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ : ਸ.ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੁਵੈਤ ਵਾਲੇ, ਸ.ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ

ਤਤਕਰਾ

1. ਜਗਿ ਜੀਵਨੁ ਐਸਾ ਸੁਪਨੇ ਜੈਸਾ	ਡਾ.ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ	03
2. ਦਸਮ ਦੁਆਰ	ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ	10
3. ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਹਜ ਸੁੱਖ	ਸ.ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ	19
4. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਉ ਘਾਟ ਗਯਾ (ਬਿਹਾਰ)	ਡਾ.ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ	23
5. ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹ ਮਾਰ	ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ	26
6. ਖਬਰਾਵਲੀ	ਸੰਪਾਦਕ	31

ਨੋਟ : ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਪੂਰੀ ਛਾਣ-ਬੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਡਾ.ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ “ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ਼ੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ” ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੰਸਥਾ ਵਾਸਤੇ ਮਜੈਸਟਿਕ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਮੋਹਾਲੀ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਭਵਨ ਨੰ.6, ਫੇਜ਼-3-ਏ, ਮੋਹਾਲੀ (ਪੰਜਾਬ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਜਗਿ ਜੀਵਨੁ ਐਸਾ ਸੁਪਨੇ ਜੈਸਾ

ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਡਾ.ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੋ. 87259-00257

ਲਗ-ਪਗ ਸਭ ਗੁਰੂਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਵਸਦਾ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਾਤਰ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਖੇਡ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਪਾਤਰ ਸਭ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸੰਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਮਿਥਿਆ ਅਥਵਾ ਝੂਠ ਹੈ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲ ਮਿਥੇਨਾ ॥

(ਅੰਗ-੧੦੮੩)

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ :

ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਮਾਈ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਹਰਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਾਧਾ ॥
ਬਚਨੁ ਗੁਰੂ ਜੋ ਪੂਰੈ ਕਹਿਓ ਮੈ ਛੀਕਿ ਗਾਂਠਰੀ ਬਾਧਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਨਿਸਿ
ਬਾਸੁਰ ਨਖਿਅਤੁ ਬਿਨਾਸੀ ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ ॥ ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ
ਜਾਇਗੋ ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ॥੧॥ ਅੰਡ ਬਿਨਾਸੀ ਜੇਰ ਬਿਨਾਸੀ
ਉਤਭੁਜ ਸੇਤ ਬਿਨਾਧਾ ॥ ਚਾਰਿ ਬਿਨਾਸੀ ਖਟਹਿ ਬਿਨਾਸੀ ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ
ਨਿਹਚਲਾਧਾ ॥੨॥ ਰਾਜ ਬਿਨਾਸੀ ਤਾਮ ਬਿਨਾਸੀ ਸਾਤਕੁ ਭੀ ਬੇਨਾਧਾ ॥
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਆਗਾਧਾ ॥੩॥ (ਅੰਗ-੧੨੦੪)

ਹੇ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ! ਸੱਚਾ, ਸੱਚਾ, ਸੱਚਾ ਹੈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਸੱਚੇ, ਸੱਚੇ, ਸੱਚੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਤ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਾਤ, ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਿਤਾਰੇ ਸਭ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਪਹਾੜ, ਧਰਤੀ, ਜਲ ਤੇ ਹਵਾ ਸਭ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸੰਤ ਦੇ ਬਚਨ ਹੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਗੇ। ਅੰਡਜ, ਜੇਰਜ ਤੇ ਸੇਤਜ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਜੀਵ ਵੀ ਜੋ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਸਭ ਬਿਨਸ ਜਾਣਗੇ। ਚਾਰ ਵੇਦ, ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ, ਕੇਵਲ ਸਾਧ ਦੇ ਬਚਨ ਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਗੇ। ਰਾਜਸ, ਤਾਮਸ ਤੇ ਸਾਤਕ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਵੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮਰਨਗੇ। ਇਹ

ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸੰਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਸ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹੀ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ।

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਅੰਦਰ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ :

ਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਜਗੁ ਸਾਜਿਆ ਜਿਉ ਬਾਲੂ ਘਰ ਬਾਰ ॥ ਬਿਨਸਤ ਬਾਰ ਨ ਲਾਗਈ
ਜਿਉ ਕਾਗਦ ਬੁੰਦਾਰ ॥੧॥ ਸੁਨਿ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ ਮਨੈ ਮਾਹਿ ਸਤਿ ਦੇਖੁ ਬੀਚਾਰਿ ॥
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਗਿਰਹੀ ਜੋਗੀ ਤਜਿ ਗਏ ਘਰ ਬਾਰ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ
ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ ॥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸਭੁ ਬਿਨਸੀਐ ਕਿਆ ਲਗਹਿ
ਗਵਾਰ ॥੨॥ ਕਹਾ ਸੁ ਭਾਈ ਮੀਤ ਹੈ ਦੇਖੁ ਨੈਨ ਪਸਾਰਿ ॥ ਇਕਿ ਚਾਲੇ ਇਕਿ
ਚਾਲਸਹਿ ਸਭਿ ਅਪਨੀ ਵਾਰ ॥੩॥ ਜਿਨ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਸੇ ਅਸਥਿਰੁ
ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ ॥ ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਰਾਖੁ ਪੈਜ ਮੁਰਾਰਿ ॥੪॥

(ਅੰਗ-੮੦੮)

ਹੇ ਮੇਰੇ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਮਨ ! ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ। ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਗਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਐਸਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਇਹ ਇਉਂ ਜਿਵੇਂ ਰੇਤ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਘਰ ਆਦਿ ਹੋਣ। ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਗਜ ਗਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਸਿੱਧ, ਸਾਧਕ, ਜੋਗੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੌਤ ਆਉਣ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਇਥੋਂ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਗਤ ਇਉਂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਿਆ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੁਪਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਮੂਰਖ ! ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਨਾਸਵੰਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਮੋਹ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖੋ ਤੇਰੇ ਉਹ ਭਰਾ, ਮਿੱਤਰ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਇਥੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਕਈ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਜੀਵ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ, ਉਹ ਦਿਸਦੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮੋਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿੱਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸਰਣ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖ।

ਇਸ ਲਈ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਜਗਤ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੁਪਨੇ ਸਮਾਨ ਹੈ :

ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਹਿਤੁ ਕੀਨ੍ ॥ ਜਿਨਿ ਗਿਆਨੁ ਰਤਨੁ ਹਿਰਿ ਲੀਨ੍ ॥੧॥
ਰਹਾਉ ॥ ਨੈਨ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗੁ ਉਰਝੈ ਪਸੁ ਨ ਦੇਖੈ ਆਗਿ ॥ ਕਾਲ ਫਾਸ ਨ ਮੁਗਧੁ
ਚੇਤੈ ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨਿ ਲਾਗਿ ॥੨॥ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰੁ ਬਿਕਾਰ ਪਰਹਰਿ ਤਰਨ
ਤਾਰਨ ਸੋਇ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਜਗਜੀਵਨੁ ਐਸਾ ਦੁਤੀਅ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥੩॥

(ਅੰਗ-੪੮੨)

ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹਾ ਸੁਪਨਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਸੁਪਨੇ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਖਜਾਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਸੁਪਨ ਸਮਾਨ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜਾਣ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਢ ਪਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਬਾਬਾ ! ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਹੀਰਾ ਚੁਰਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਭੰਬਟ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਦਾ ਰੂਪ ਵੇਖ ਕੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੂਰਖ ਅੱਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਮੂਰਖ ਜੀਵ ਸੋਨੇ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਫਾਹੀ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੂੰ ਵਿਕਾਰ ਛੱਡ ਦੇਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖ, ਉਹੀ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਤਾਰਨ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਸਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਐਸਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਸ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਬਾਜੀਗਰ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬੜਾ ਖਿਲਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਬੜੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਜੀ ਸਮੇਟ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਇਸ ਲਈ ਤਮਾਸ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਭੀੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ :

ਜਗੁ ਸੁਪਨਾ ਬਾਜੀ ਬਨੀ ਖਿਨ ਮਹਿ ਖੇਲੁ ਖੇਲਾਇ ॥

ਸੰਜੋਗੀ ਮਿਲਿ ਏਕਸੇ ਵਿਜੋਗੀ ਉਠਿ ਜਾਇ ॥

ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਸੋ ਥੀਐ ਅਵਰੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਇ ॥੩॥

(ਅੰਗ-੧੮)

ਜਗਤ ਮਾਨੋ ਇੱਕ ਸੁਪਨਾ ਹੈ, ਜਗਤ ਇੱਕ ਖੇਡ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੀਵ ਇੱਕ ਖਿੰਨ ਵਿੱਚ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਸੰਜੋਗ ਸੱਤਿਆ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਜੋਗ ਸੱਤਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਇਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਆਸਾਵਰੀ ਰਾਗ ਅੰਦਰ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਾਂ।

ਓਇ ਪਰਦੇਸੀਆ ਹਾਂ ॥ ਸੁਨਤ ਸੰਦੇਸਿਆ ਹਾਂ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਾ ਸਿਉ ਰਚਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ॥ ਸਭ ਕਉ ਤਜਿ ਗਏ ਹਾਂ ॥ ਸੁਪਨਾ ਜਿਉ ਭਏ ਹਾਂ ॥

(ਅੰਗ-੪੧੧)

ਅਸੀਂ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਪਰਦੇਸੀ ਸਮਾਨ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ। ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੈਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਜੀਵ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਰਹੇ, ਆਖਰ ਉਸ ਸਾਰੀ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਫਿਰ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰਦਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਗ ਸਾਰੰਗ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਸੁਪਨ ਰੀ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਮਿਥਨੀ ਬਿਸਥਾਰੁ ॥

ਸਖੀ ਕਾਇ ਮੋਹਿ ਮੋਹਿਲੀ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਰਿਚੈ ਮੇਲ ॥੧॥ (ਅੰਗ-੧੨੨੯)

ਹੇ ਸਖੀ ! ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸੁਪਨੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਖਿਲਾਰਾ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਮੋਹੀ ਗਈ ਹੈ ? ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰ।

ਸੁਪਨਈ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੂਰਖ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ :

ਸੁਪਨੈ ਹਭਿ ਰੰਗ ਮਾਣਿਆ ਮਿਠਾ ਲਗੜਾ ਮੋਹੁ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੀਆ
ਸੁੰਦਰਿ ਮਾਇਆ ਧੋਹੁ ॥੨॥ ਪਉੜੀ ॥ ਸੁਪਨੇ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਮੂਰਖਿ ਲਾਇਆ ॥
ਬਿਸਰੇ ਰਾਜ ਰਸ ਭੋਗ ਜਾਗਤ ਭਖਲਾਇਆ ॥ ਆਰਜਾ ਗਈ ਵਿਹਾਇ ਧੰਧੈ
ਧਾਇਆ ॥ ਪੂਰਨ ਭਏ ਨ ਕਾਮ ਮੋਹਿਆ ਮਾਇਆ ॥ ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ਜੰਤੁ ਜਾ
ਆਪਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥੮॥ (ਅੰਗ-੨੦੭)

ਮਨੁੱਖ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਝੂਠਾ ਮੋਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ ਮੋਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੂਰਖ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਤੇ ਰਸਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਬਰੜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧੰਧੇ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਮੋਹੇ ਹੋਏ ਦੇ ਕੰਮ ਮੁੱਕਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਵਿਚਾਰੇ ਜੀਵ ਦੇ ਵੀ ਕੀ ਵੱਸ ? ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ

ਆਪ ਹੀ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਲਣ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ ਧਰੇ ਦੇ ਧਰੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ।

ਪੇਖਤ ਲੀਲਾ ਰੰਗ ਰੂਪ ਚਲਨੈ ਦਿਨੁ ਆਇਆ ॥

ਸੁਪਨੇ ਕਾ ਸੁਪਨਾ ਭਇਆ ਸੰਗਿ ਚਲਿਆ ਕਮਾਇਆ ॥੩॥ (ਅੰਗ-੮੧੩)

ਹੇ ਭਾਈ ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇਲ ਤਮਾਸ਼ੇ ਅਥਵਾ ਰੰਗ ਰੂਪ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਾਥ ਮੁੱਕਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਸੀ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਕੇ ਹਰੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਝੂਠੇ ਤਨ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮੰਨੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ਬਸਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ਹਰਿ ਮੂਰਤਿ ਬਿਸਰਾਈ ॥

ਝੂਠਾ ਤਨੁ ਸਾਚਾ ਕਰਿ ਮਾਨਿਓ ਜਿਉ ਸੁਪਨਾ ਚੈਨਾਈ ॥੧॥ (ਅੰਗ-੨੧੯)

ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅੱਖਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਭਭਾ ਅੱਖਰ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਰਮ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ :

ਪਉੜੀ ॥ ਭਭਾ ਭਰਮੁ ਮਿਟਾਵਹੁ ਅਪਨਾ ॥ ਇਆ ਸੰਸਾਰੁ ਸਗਲ ਹੈ ਸੁਪਨਾ ॥

ਭਰਮੇ ਸੁਰਿ ਨਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ ॥ ਭਰਮੇ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਬ੍ਰਹਮੇਵਾ ॥ ਭਰਮਿ ਭਰਮਿ

ਮਾਨੁਖ ਡਹਕਾਏ ॥ ਦੁਤਰ ਮਹਾ ਬਿਖਮ ਇਹ ਮਾਏ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭ੍ਰਮ ਭੈ ਮੋਹ

ਮਿਟਾਇਆ ॥ ਨਾਨਕ ਤੇਹ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ॥੪੦॥ (ਅੰਗ-੨੫੮)

ਹੇ ਭਾਈ ! ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਗਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਸਾਥ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭਟਕਣ ਦੀ ਬਾਣ ਮਿਟਾ ਦਿਉ। ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚੋਜ-ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸੁਰਗੀ ਜੀਵ, ਮਨੁੱਖ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ ਸੁਣੀਂਦੇ ਰਹੇ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਗੇ ਹੋਏ ਜੋਗੀ, ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਰਗੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭਟਕਦੇ ਸੁਣੀਂਦੇ ਰਹੇ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਭਟਕ ਭਟਕ ਕੇ ਧੋਖੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਮਾਇਆ ਇੱਕ ਐਸਾ ਮਹਾਨ ਔਖਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਤਰਨਾ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ

ਮਾਇਆ ਦੀ ਭਟਕਣਾ, ਸਹਿਮ ਤੇ ਮੋਹ ਮਿਟਾ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਸ ਮਾਇਆਵੀ ਸੁਪਨ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾਜਨਕ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਸਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਸਾਧ ਸਰਨਿ ਚਰਨ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥

ਸੁਪਨ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਪੇਖੀ ਸੁਪਨਾ ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ॥ (ਅੰਗ-੧੩੦੦)

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਾਧ (ਗੁਰੂ) ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਚਿਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਮੈਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਉਹ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਵਾਕਈ ਸੰਸਾਰ ਇੱਕ ਸੁਪਨੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਾਕਈ ਸੁਪਨੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੇ ਵੀ ਅੰਤ ਬਿਨਸ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਣ ਮੌਤ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ ? ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਖੋਲਦੇ ਹਨ :

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਪਵਨੈ ਮਹਿ ਪਵਨੁ ਸਮਾਇਆ ॥ ਜੋਤੀ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਲਿ ਜਾਇਆ ॥ ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਹੋਈ ਏਕ ॥ ਰੋਵਨਹਾਰੇ ਕੀ ਕਵਨ ਟੇਕ ॥੧॥ ਕਉਨੁ ਮੂਆ ਰੇ ਕਉਨੁ ਮੂਆ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਿਲਿ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰਾ ਇਹੁ ਤਉ ਚਲਤੁ ਭਇਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅਗਲੀ ਕਿਛੁ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਈ ॥ ਰੋਵਨਹਾਰੁ ਭਿ ਊਠਿ ਸਿਧਾਈ ॥ ਭਰਮ ਮੋਹ ਕੇ ਬਾਂਧੇ ਬੰਧ ॥ ਸੁਪਨੁ ਭਇਆ ਭਖਲਾਏ ਅੰਧ ॥੨॥ ਇਹੁ ਤਉ ਰਚਨੁ ਰਚਿਆ ਕਰਤਾਰਿ ॥ ਆਵਤ ਜਾਵਤ ਹੁਕਮਿ ਅਪਾਰਿ ॥ ਨਹ ਕੇ ਮੂਆ ਨ ਮਰਣੈ ਜੋਗੁ ॥ ਨਹ ਬਿਨਸੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੋਗੁ ॥੩॥ ਜੋ ਇਹੁ ਜਾਣਹੁ ਸੋ ਇਹੁ ਨਾਹਿ ॥ ਜਾਨਣਹਾਰੇ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥ ਨਾ ਕੋਈ ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਜਾਇਆ ॥੪॥ (ਅੰਗ-੮੮੫)

ਹੇ ਭਾਈ ! ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪੱਕੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਇਹ ਖੇਡ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੰਜ ਤੱਤੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਆਸ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ

ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਦੀ ਹੈ। ਮੋਏ ਨੂੰ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਭੁਲੇਖੇ ਦੇ ਕਾਰਣ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੱਗੇ ਸਦਾ ਬੀਤਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਖਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਭਰਮ ਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਆਖਰ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬੀਤੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਬਰਤਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੇ ਭਾਈ ! ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਖੇਡ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜੀਵ ਇੱਥੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੋਂ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਂਵ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਕਦੇ ਮਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਰਨ ਜੋਗਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਦਾ ਅਸਲਾ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਲੇਖ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਰੀਰ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ ਮੂਲ ਪਰਮ ਆਤਮਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਪਰਮ-ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਸਾ ਰਾਗ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥ ਮਨ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ
ਗੁਰਮਤੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੁ ॥ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣਹਿ ਤਾਂ ਸਹੁ ਜਾਣਹਿ ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਕੀ ਸੋਝੀ
ਹੋਈ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਏਕੋ ਜਾਣਹਿ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਨ ਹੋਈ ॥ (ਅੰਗ-੪੪੧)

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤੂੰ ਉਸ ਪਰਮ ਜੋਤੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ਇਸ ਲਈ ਅਸਲੇ ਅਰਥਾਤ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ। ਉਹ ਹਰੀ ਤਾਂ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਾਣ। ਜੇ ਤੂੰ ਉਸ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਰਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਭੇਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਤੂੰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਦਵੈਤ ਆਦਿ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇ, ਇਸ ਤੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ ਤੇ ਤੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਨਕ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਤੂੰ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਦਾ ਅਕਸ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣ।

-੦-੦-

“ਦਸਮ ਦੁਆਰ”

—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੀ ਅਸਚਰਜ਼ ਜਨਕ ਹੈ। ਵਿਸਮਾਦਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਪਣਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਅੰਗ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਖੁਰਾਕ ਕਿਵੇਂ ਹਜ਼ਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਭੁੱਖ ਕਿਉਂ ਲਗਦੀ ਹੈ? ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਇਹ ਚਲਦਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਥੇ ਕੀ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ? ਐਸੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗੁਰੂ-ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਆਈ ਬਾਣੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, “ਮਰਦਾਨਿਆ ਰਬਾਬ ਵਜਾ ਬਾਣੀ ਆਈ ਹੈ।” ਇਹ ਬਾਣੀ ਕਿਸੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ ਬਲਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ (ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ) ਉਤਰੀ ਹੈ। ਦਿੱਸਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਤੱਤ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੂੰ “ਅੰਤਹਕਰਣ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਗ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬਾਕੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ :-

੧. ਮਨ, ੨. ਚਿੱਤ, ੩. ਬੁੱਧੀ, ੪. ਅਹੰਕਾਰ

“ਮਹਾਨਕੋਸ਼” ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੇ ਹਨ :-

੧. ਮਨ : ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਫੁਰਦੇ ਹਨ ।
੨. ਬੁੱਧਿ : ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
੩. ਚਿੱਤ : ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮਰਣ (ਚੇਤਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੁਰਤਿ ।
੪. ਅਹੰਕਾਰ : ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮਮਤਾ,

ਜਪੁ ਜੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ :-

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥੩੬॥

(ਅੰਗ-੮)

ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਾਰੇ ਤੱਤ ਅਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਵੀਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਅਕਲ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਹੈ, ਸਿਆਣਪਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵਿਉਂਤਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਚਿੱਤ-ਧਿਆਨ, ਚੇਤਾ, ਸੁਰਤਿ ਯਾਦ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਹਨ। ਅਹੰ-ਮੈਂ+ਮੇਰੀ, ਦੂਜੀ ਭਾਵਨਾ, ਮਾਇਆਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਮਮਤਾ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੈ :-

ਕਹ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ ॥ ਜਸ ਕਾਗਦ ਪਰ ਮਿਟੈ ਨ ਮੰਸੁ ॥ (ਅੰਗ-੮੭੧)

ਆਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ:-

ਆਤਮ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਾਮ ਮਹਿ ਆਤਮੁ ਚੀਨਸਿ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਾ ॥ (ਅੰਗ-੧੧੫੩)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਪਣੀ 'ਅਨੰਦ' ਬਾਣੀ ਦੀ ਅਠੱਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਣ ਰੱਖ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਲਗਾਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੌਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ ਪਰ ਦਸਵਾਂ-ਦਰ ਗੁਪਤ ਹੈ। ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਬੰਧ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਰਾਹੀਂ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਦਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ :-

ਹਰਿ ਜੀਉ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ ਵਜਾਇਆ ॥ ਵਜਾਇਆ ਵਾਜਾ ਪਉਣ ਨਉ ਦੁਆਰੇ ਪਰਗਟੁ ਕੀਏ ਦਸਵਾ ਗੁਪਤੁ ਰਖਾਇਆ ॥ ਗੁਰਦੁਆਰੈ ਲਾਇ ਭਾਵਨੀ ਇਕਨਾ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ਤਹ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਨਾਉ ਨਵ ਨਿਧਿ ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਪਾਇਆ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਪਿਆਰੈ ਜੀਉ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ ਵਜਾਇਆ ॥੩੮॥ (ਅੰਗ-੯੨੨)

ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌਂ ਦੁਆਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹਨ, ਦਸਵਾਂ ਗੁਪਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ। ਦਿੱਸੇ ਕਿਵੇਂ ਜਦੋਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੀ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਟ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? ਦੋ ਅੱਖਾਂ, ਦੋ ਕੰਨ, ਦੋ ਨਾਸਾ, ਜਿਹਬਾ (ਮੂੰਹ) ਅਤੇ ਮਲ ਮੂਤਰ ਦੇ ਦੁਆਰ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਆਤਮ-ਤੀਰਥ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਾਸੀ ਬਣਦੇ ਹਾਂ :-

ਸਚੁ ਤਾਂ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪੁਛਿ ਕੈ ਬਹਿ ਰਹੈ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥

(ਅੰਗ-੪੬੩)

ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੱਤ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

ਨਉ ਘਰ ਦੇਖਿ ਜੁ ਕਾਮਨਿ ਭੂਲੀ ਬਸਤੁ ਅਨੁਪ ਨ ਪਾਈ ॥

ਕਹਤੁ ਕਬੀਰ ਨਵੈ ਘਰ ਮੁਸੇ ਦਸਵੈ ਤਤੁ ਸਮਾਈ ॥

(ਅੰਗ-੩੩੯)

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌ ਘਰ ਤਾਂ ਬਾਹਰਮੁੱਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫੋਕਟ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੱਤ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੌ ਤਾਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਦਸਵਾਂ ਪੂਰਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦਸਵਾਂ ਵੀ ਪੂਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

ਨਉ ਸਰ ਸੁਭਰ ਦਸਵੈ ਪੂਰੇ ॥ ਤਹ ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਵਜਾਵਹਿ ਤੂਰੇ ॥ (ਅੰਗ-੯੪੩)

ਉਸ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਰੀਲੇ ਵਾਜੇ ਵੱਜਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸਵਾਂ ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

ਮੁੰਦਿ ਲੀਏ ਦਰਵਾਜੇ ॥ ਬਾਜੀਅਲੇ ਅਨਹਦ ਬਾਜੇ ॥

(ਅੰਗ-੬੫੬)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਰੋਕ ਕੇ (ਬੰਮ ਕੇ) ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਪਣੇ ਅਸਲੀ ਘਰ ਵਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਛਕਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਧੁਨ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਧੁਨਿ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। “ਬਿਨ ਬੰਮਾਂ ਗਗਨ ਰਹਾਇਆ ॥” ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਸਚੁ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ :-

ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਧਾਵਤੁ ਬੰਮਿਆ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆ ਆਏ ॥ ਨਾਮੁ ਵਿਹਾਝੇ

ਨਾਮੁ ਲਏ ਨਾਮਿ ਰਹੇ ਸਮਾਏ ॥ ਧਾਵਤੁ ਬੰਮਿਆ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਦਸਵਾ

ਦੁਆਰੁ ਪਾਇਆ ॥ ਤਿਥੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭੋਜਨੁ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ ਜਿਤੁ ਸਬਦਿ

ਜਗਤੁ ਬੰਮਿ ਰਹਾਇਆ ॥ ਤਹ ਅਨੇਕ ਵਾਜੇ ਸਦਾ ਅਨਦੁ ਹੈ ਸਚੇ ਰਹਿਆ

ਸਮਾਏ ॥ ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਧਾਵਤੁ ਬੰਮਿਆ ਨਿਜ ਘਰਿ

ਵਸਿਆ ਆਏ ॥੪॥

(ਅੰਗ-੪੪੦-੪੪੧)

ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਸਵੇਂ

ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਨ :-

ਦੇਹੀ ਨਗਰੀ ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ॥ ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਕਰਣੈਹਾਰੈ ਸਾਜੇ ॥

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਤੀਤੁ ਨਿਰਾਲਾ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ ॥ (ਅੰਗ-੧੦੩੯)

ਇਹ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਉਦੋਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾ (ਰਜੋ-ਤਮੋ-ਸਤੋ) ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚੁਕਣਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਲੇਪ ਰਹੇਗੀ, ਦਸਵਾਂ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹ ਸਕੇਗਾ। ਦਸਵਾਂ ਖੁਲਣ ਨਾਲ ਮਨ ਖੀਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਰਸ ਪੀਂਦਾ ਹੈ :-

ਨਗਰੀ ਏਕੈ ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਧਾਵਤੁ ਬਰਜਿ ਰਹਾਈ ॥

ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਛੂਟੈ ਦਸਵਾ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਤਾ ਮਨੁ ਖੀਵਾ ਭਾਈ ॥੩॥ (ਅੰਗ-੧੧੨੩)

ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਦੁਆਰਾ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਵੱਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ :-

ਨਉ ਦਰ ਠਾਕੇ ਧਾਵਤੁ ਰਹਾਏ ॥ ਦਸਵੈ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਪਾਏ ॥

ਓਥੈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮਤੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਵਣਿਆ ॥

(ਅੰਗ-੧੨੪)

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਦੇ ਠੋਸ (ਨਰੋਏ) ਦਰਵਾਜੇ (ਕਵਾੜ) ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ, ਫਿਰ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ (ਹੱਦ ਰਹਿਤ) ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਖੀਵਾ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ :-

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥ (ਅੰਗ-੯੫੪)

ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਬੜੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਜਦੋਂ ਨਾਮੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਆਤਮਾ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਸ ਝਰਦਾ ਹੈ :-

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੁਆਇਆ ॥ ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ ਪ੍ਰਗਟੁ ਹੋਇ ਆਇਆ ॥

ਤਹ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ ਸਹਜੇ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈ ਹੇ ॥ (ਅੰਗ-੧੦੬੯)

ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅਦ੍ਰਿਸਟ, ਅਗੋਚਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਅਕੱਥ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :-

ਅਦਿਸਟ ਅਗੋਚਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਅਕਥੁ ਕਥਾਇਆ ਥਾ ॥

ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਦਸਮ ਦੁਆਰਿ ਵਜਿਓ ਤਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਚੁਆਇਆ ਥਾ ॥੨॥

(ਅੰਗ-੧੦੦੨)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉੱਥੇ ਭੁੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ, ਨੀਂਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ :-

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜੁ ਹੈ ਮਨੁ ਚੜਿਆ ਦਸਵੈ ਆਕਾਸਿ ॥

ਤਿਥੈ ਉੱਘ ਨ ਭੁਖ ਹੈ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੁਖ ਵਾਸੁ ॥

ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਵਿਆਪਤ ਨਹੀ ਜਿਥੈ ਆਤਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ (ਅੰਗ-੧੪੧੪)

ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਝਿਲਮਿਲਕਾਰ ਹੈ। ਅਨਹਦ (ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਹੱਦ ਦੇ) ਸ਼ਬਦ ਦਿਨ ਰਾਤ (ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ) ਵੱਜਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਜੋਤਿ, ਜੋਤਿ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਲ ਜਵੇਹਰ (ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ) ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਭਰੀ ਹੈ। ਬੇਹੱਦ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇੜੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਦੀਪਕ ਉੱਥੇ ਜੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮੱਧਮ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਧੂੰਏਂ ਰਹਿਤ ਹੈ :-

ਜਹ ਝਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਾਰੁ ਦਿਸੰਤਾ ॥ ਤਹ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਬਜੰਤਾ ॥ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ

ਸਮਾਨੀ ॥ ਮੈ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਾਨੀ ॥੨॥ ਰਤਨ ਕਮਲ ਕੋਠਰੀ ॥ ਚਮਕਾਰ

ਬੀਜੁਲ ਤਹੀ ॥ ਨੇਰੈ ਨਾਹੀ ਦੂਰਿ ॥ ਨਿਜ ਆਤਮੈ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥੩॥ ਜਹ

ਅਨਹਤ ਸੂਰ ਉਜ਼ਾਰਾ ॥ ਤਹ ਦੀਪਕ ਜਲੈ ਛੰਡਾਰਾ ॥ (ਸੋਰਠਿ ਨਾਮਦੇਵ, ਅੰਗ-੬੫੭)

ਇੱਥੇ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੋਚ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਡੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ, ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰਹਿਤ (ਕਮਾਉਣ) ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ।

ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਜਿੱਥੇ ਹਰੀ ਆਪ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨੌਂ ਨਿਧੀਆਂ, (ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਭਵਨ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨ, ਉਨਮਨੀ (ਸੰਸਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਇਆ ਮਨ) ਹੋ ਕੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਜਗ ਰਹੀ ਜੋਤਿ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਝਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਅਪਣੇ ਅਸਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ :-

ਦਸਮ ਸਥਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਕਉਨ ਭਉਨ ਕਹੋਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਸੁ ਤਉ ਅੰਤ ਨ
ਪਾਵਈ । ਉਨਮਨੀ ਜੋਤਿ ਪਟੰਤਰ ਦੀਜੈ ਕਉਨ ਜੋਤਿ ਦਯਾ ਕੈ ਦਿਖਾਵੈ ਜਾਂਹੀ
ਤਾਹੀ ਬਨ ਆਵਈ । ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਸਮਸਰ ਨਾਦ ਬਾਦ ਕਉਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਵੈ
ਜਾਹਿ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਵਈ । ੨।੧੦।

ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਪੰਚ ਜਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ
ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦੇ ਰੁਣ ਝੁਣ ਬਾਜੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਵੀ ਝਰਦਾ ਹੈ:-

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਧਿ ਮਿਲੇ ਪੰਚ ਪਰਪੰਚ ਮਿਟੇ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੇ ਹੈ ।
ਭਾਗੇ ਭੈ ਭਰਮ ਭੇਦ ਕਾਲ ਅਉ ਕਲਮ ਖੇਦ ਲੋਗ ਬੇਦ ਉਲੰਘ ਉਦੋਤ ਗੁਰ ਗਯਾਨੇ
ਹੈ । ਮਾਯਾ ਅਉ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪਾਰ ਅਨਹਦ ਰੁਣ ਝੁਣ ਬਾਜਤ
ਨੀਸਾਨੇ ਹੈ । ਉਨ ਮਨ ਮਗਨ ਗਗਨ ਜਗ ਮਗ ਜੋਤਿ ਨਿਝੌਰ ਅਪਾਰ ਧਾਰ
ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੇ ਹੈ । ੨੯।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਬਿੱਤ ਨੰ. ੨੮ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ
ਖੇਡ ਨੂੰ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਉਘੜਦੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਦਾ ਸੁਰਤਿ
ਵਿਚ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ
ਤੋਂ ਪਾਰ ਭਾਵ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ
ਸਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਪਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਪੀਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਰਸ ਦੀ ਅਪਾਰ ਧਾਰਾ ਵਹਿੰਦੀ ਪਈ ਹੈ :-

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਧਿ ਮਿਲੈ ਸਸਿ ਘਰ ਸੂਰ ਪੂਰ ਨਿਜ ਘਰਿ ਆਏ
ਹੈਂ । ਉਲਟ ਪਵਨ ਮਨ ਮੀਨ ਤ੍ਰਿਬੇਨੀ ਪਰਸੰਗ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਉਲੰਘ ਸੁਖ ਸਾਗਰ
ਸਮਾਏ ਹੈਂ । ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਚਤੁਰਥ ਪਦ ਗੰਮਿਤਾ ਕੈ ਨਿਝਰ ਅਪਾਰ ਧਾਰ
ਅਮਿਅ ਚੁਆਏ ਹੈਂ । ੨੮।

ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਅਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਕਸਾਂ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ, ਉਲਟਾ ਕਰਕੇ,
ਗੁਰਮੁਖ ਬਣ ਕੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਦ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਸਬਦ ਸੁਰਤ ਲਿਵ
ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਅਪਣੇ ਘਰ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ :-

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨੁਆ ਉਲਟਿ ਪਰਾਵੈ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਣੀ ਨਾਦੁ ਵਜਾਵੈ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ
ਸਚਿ ਰਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਪਾਇਦਾ ॥੨॥ (ਅੰਗ-੧੦੫੮)

ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਫਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕੀ ਸਾਡਾ ਮਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਅਜੇਹੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭਿਆ ਹੈ ? ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ! ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਗੁਰੂ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ (ਬਜਰ ਕਪਾਟ) ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੁਆਰ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ :-

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥ (ਅੰਗ-੯੫੪)

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹੋ ਹੀ ਬੰਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ :-

ਮਿਲਿਐ ਮਿਲਿਆ ਨਾ ਮਿਲੈ ਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਜੇ ਹੋਇ ॥

ਅੰਤਰ ਆਤਮੈ ਜੇ ਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥੩॥ (ਅੰਗ-੭੯੧)

ਦਸਮ-ਦੁਆਰੀ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸੁਰਤਿ-ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵੀਚਾਰ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਤੁੱਟ ਕਮਾਈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਖੰਡ ਜਾਪ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਆਸ, ਗਿਰਾਸ ਨਾ ਵਿਸਾਰਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਤਰ ਕਰਣ ਵਿਚ ਮਨ, ਚਿੱਤ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਅਹੰ, ਚਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਗ ਹਨ। ਬੁੱਧੀ (ਦਿਮਾਗ) ਅਤੇ ਚਿੱਤ (ਚੇਤਾ, ਸੁਰਤਿ) ਇਕ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਕੁ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਹੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਤਿ-ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :-

**ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੈ ॥ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ
ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ॥ ਰਹਹਿ ਇਕਾਂਤਿ ਏਕੇ ਮਨਿ ਵਸਿਆ
ਆਸਾ ਮਾਹਿ ਨਿਰਾਸੇ ॥ ਅਗਮੁ ਅਗੋਚਰੁ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਏ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ
ਦਾਸੇ ॥੫॥**

(ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ, ਅੰਗ-੯੬੮)

ਕਈ ਥਾਂ ਤੇ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਹਿਰਦਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜਪਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਬਦ-ਸੁਰਤ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਸਮਝੋ ਹਿਰਦਾ ਹੀ ਹੈ:-

ਅਗਮ ਰੂਪੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਅਨਿਕ ਨਾਮ ਅਪਾਰ ॥

ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਤੇ ਜਨ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਉਰਿ ਧਾਰ ॥ (ਅੰਗ ੯੮੩)

ਸੁਰਤਿ (ਧਿਆਨ, ਚਿੱਤ, ਚੇਤਾ) ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਬਾਬਤ ਵੀਚਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਦਸਮ ਦੁਆਰ, ਦਿਮਾਗ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ “ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ - ਦਸਮ ਦੁਆਰ” ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

“ਬੁੱਧੀ ਦੀਆਂ ਅਲਪੱਗ ਅਕਲੀਂ ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬੜੀ ਉਰੇਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮ-ਅਕਲੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਅਲਪੱਗ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਗੰਮਤਾ ਤੋਂ ਅਗੋਚਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ, ਪਰਖਣ-ਮਾਪਣ ਅਤੇ ਜਾਚਣ ਲਈ ਇਸ ਅਲਪੱਗ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਹੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।”

“ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁਆ ਥੰਮਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ - ਵਿਕਲਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਅਲੌਕਿਕ ਖੇਲ ਵਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਧਾਰਾ ਚੌਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਨਾਦ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ਗਗਨਿ ਦਸ ਦੁਆਰਿ ॥” ਝਰਨਾ ਝਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੋਮੇ ਦਾ ਮੋਘਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਜ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਰਸ ਭਰਿਆ ਅਚਰਜ ਸੁਆਦ, ਬਿਸਮਾਦੀ ਪ੍ਰਨਾਲਾ ਚਲਣਾ ਅਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦਾ ਦੀਵਾ ਟਿਮਟਿਮਾਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

“ਆਤਮਾ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚੀਨਣ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਸੰਜੋਗ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਲਵਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਗੰਮਤਾ ਆਮ ਲੁਕਾਈ ਲਈ ਬੜੀ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਇਥੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ।”

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਾਬੂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਜੀ “ਦੋਦੜਾਂ ਸੰਗਤ” ਵਾਲੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

“ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਨਿਰਾਪੁਰਾ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਆਦਿ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ - ਬਲਕਿ ਇਸ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁੱਝੇ-ਸਾਰ-ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਲਈ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ “ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ” ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਖੰਡਾਂ-ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।”

ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ੧੧੫੯ ਅੰਗ ਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ :-

ਮੂਲ ਦੁਆਰੈ ਬੰਧਿਆ ਬੰਧੁ ॥ ਰਵਿ ਉਪਰਿ ਗਹਿ ਰਾਖਿਆ ਚੰਦੁ ॥ ਪਛਮ ਦੁਆਰੈ
ਸੂਰਜੁ ਤਪੈ ॥ ਮੇਰ ਡੰਡ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਬਸੈ ॥੨॥ ਪਸਚਮ ਦੁਆਰੇ ਕੀ ਸਿਲ
ਓੜ ॥ ਤਿਹ ਸਿਲ ਉਪਰਿ ਖਿੜਕੀ ਅਉਰ ॥ ਖਿੜਕੀ ਉਪਰਿ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਤਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰੁ ॥ (ਅੰਗ-੧੧੫੯)

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ “ਸ਼ਬਦਾਰਥ” ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੋਥੀ ਛਾਪਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੇ ਹਨ :-

“(ਸਭ ਦੇ ਮੂਲ) ਹਰੀ ਦੇ ਦਵਾਰੇ ਅਸਾਂ ਮਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤਮੋ ਸੁਭਾਵ ਉਤੇ ਸਤੋ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਤਮੋ ਗੁਣ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਸੂਰਜ (ਗਿਆਨ) ਬਲ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਲਗਨ ਸਭ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ ਭਾਵ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਮੇਰੁ ਡੰਡ = ਕੰਗਰੋੜ ਦੀ ਹੱਡੀ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਜੋ ਦਿਮਾਗ ਤਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰੀ ਵਲ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਗਨ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਓਹਲੇ ਇਕ ਪੱਥਰ ਹੈ ਭਾਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜੜ੍ਹ ਚੀਜਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਹੈ। ਇਸ ਜੜ੍ਹ ਚੀਜਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਨਸਿਕ ਲਗਨ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਹਰੀ ਦੀ ਲਗਨ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਨ ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਹੈ (ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਕੁਝ ਉੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ, ਦਿਮਾਗੀ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅੰਤ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਮੇਲ ਲਈ ਲਗਨ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ) ਆਤਮਾ ਦੀ ਉਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰੀ ਦਾ ਮੇਲ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।”

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 32 ਉੱਤੇ)

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਹਜ ਸੁੱਖ

—ਸ.ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ, ਮੋ : 93163-45050

ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੜਾਓ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਵਿਚੋਂ ਜੁਝਦੇ ਹੋਏ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਪੜਾਉ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਹਿਸੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਰੀਬ ੨੩੯ ਸਾਲ ਦੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਸੇਧਾਂ ਦੇਣ ਲਈ, ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਆਦਰਸ਼ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਅਸੀਂ ਅਨੇਕ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ, ਕਲੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਖਿੜੇ ਮਥੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਸੋਝੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਆਉ ਹੁਣ ਵੀਚਾਰੀਏ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਕਮਾਉਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਪੰਧ, ਜੀਵਨ ਸੇਧ, ਜੀਵਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਅੰਤਮ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

੧) ਕਰਤੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ :-

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਬੁਝ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਹਜ ਸੁੱਖ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ :-

ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਤਰਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਨਕ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥ (ਮ : ੧, ਅੰਗ ੫੪)

ਨਾਨਕ ਸਹਜਿ ਮਿਲੈ ਜਗਜੀਵਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਬੁਝ ਬੁਝਾਈਐ ॥ (ਮ : ੧, ਅੰਗ ੪੩੬)

ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਮਿਲਾਵੜਾ ਸਾਚੇ ਸਾਚਿ ਮਿਲਾਉ ॥ (ਮ : ੧, ਅੰਗ ੫੮)

੨) ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਆਦਰ :-

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਸਦਕਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣ ਅਰਥਾਤ ਨਿਮਰਤਾ, ਸੰਤੋਖ, ਸੰਜਮ, ਤਿਆਗ, ਸਹਜ ਭਾਵ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨਾ, ਸੁੱਭ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਉਦਮ, ਖਿਮਾਂ, ਧੀਰਜ, ਸੁੱਚਾ-ਆਚਰਣ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ, ਚੰਗੇ ਕਰਮ, ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਆਦਿਕ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :-

ਸਾਚਿ ਸਹਜਿ ਸੋਭਾ ਘਣੀ ਹਰਿ ਗੁਣ ਨਾਮ ਅਦਾਰਿ ॥ (ਮ:੧, ਅੰਗ ੬੦)

ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਨ ਵੀਸਰੈ ਸਹਜੇ ਪਤਿ ਪਾਈ ॥ (ਮ:੧, ਅੰਗ ੨੨੮)

ਦਸ ਮਿਰਗੀ ਸਹਜੇ ਬੰਧਿਆਨੀ ॥ ਪਾਂਚ ਮਿਰਗ ਬੋਧੇ ਸਿਵ ਕੀ ਬਾਨੀ ॥

(ਅੰਗ ੧੧੩੬)

ਦਸ ਮਿਰਗੀ : ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ; ਪਾਂਚ ਮਿਰਗ: ਪੰਜ ਕਾਮਾਦਿਕ ਵੈਰੀ।

੩) ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ :-

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਤੇ ਚਲਿਆਂ, ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਅਤੇ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਖਜਾਨੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ :-

ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਸਹਜੁ ਉਪਜੈ ਸਹਜੇ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ॥

ਗੁਰਮਤੀ ਨਾਉ ਪਾਈਐ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥ (ਮ:੧, ਅੰਗ ੧੨੪੦)

੪) ਆਵਾਗਉਣ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ :-

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਗਲੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝਾਏ ਹਨ ਕਿ ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਸਹਜ ਵਿਚ ਲੀਨ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

ਸਹਜਿ ਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਪਰਵਾਣ ॥ ਨ ਤਿਸੁ ਮਰਣੁ ਨ ਆਵਣ ਜਾਣੁ ॥ (ਅੰਗ ੬੮੬)

ਸਹਜੈ ਤੇ ਸੁਖੁ ਅਗਲੇ ਨ ਲਾਗੈ ਜਮ ਤੀਰ ॥ (ਮ:੧, ਅੰਗ ੫੭)

੫) ਨਿਰਲੇਪ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਆਤਮਕ ਸੁਖ :-

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਦਕਾ ਜੰਗਲ ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਜਾਂ

ਸੰਸਾਰਕ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੀਵਨ, ਉਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ ਹਨ :-

ਬੰਧਨ ਤੋਰੇ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥

(ਮ:੧, ਅੰਗ ੪੧੬)

ਗ੍ਰਿਹ ਬਨੁ ਸਮਸਰਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥

(ਮ:੧, ਅੰਗ ੩੫੧)

੬) ਪ੍ਰਭੂ ਰਚਨਾ ਦੀ ਸੋਝੀ :-

ਗੁਰਦੇਵ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ, ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਭ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਭ ਜਾਣੀਐ ਜੇ ਮਨੁ ਰਾਖੈ ਠਾਇ ॥

ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੇ ਮਿਲੇ ਸਹਜੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ॥

(ਮ:੧, ਅੰਗ ੫੭)

੭) ਸਹਜ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀਰਤੀ ਹੀ ਪਰਵਾਨ :-

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਈ! ਬਾਹਰਮੁੱਖੀ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਣ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਾਹਰਮੁੱਖੀ ਭੇਖ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪੰਡਤ, ਜੋਤਸ਼ੀ ਤੇ ਬਾਹਰਮੁੱਖੀ ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਥਕ ਗਏ ਪਰ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ, ਚਿਤ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰ ਸਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ :-

ਸਹਜੇ ਗਾਵਿਆ ਥਾਇ ਪਵੈ ਬਿਨੁ ਸਹਜੈ ਕਥਨੀ ਬਾਦਿ ॥

(ਮ:੩, ਅੰਗ ੬੮)

(ਬਾਦਿ: ਬੇਕਾਰ, ਵਿਅਰਥ)

੮) ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ :-

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰ ਸਬਦ ਵਿਚ ਚਿਤ ਲਾ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਹੀ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਪਨਪਦਾ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਯਾਨੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੈਲਾਂ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਉਤਾਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਨਿਰਲੇਪ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਹਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜਦਾ ਹੈ:-

ਸਹਜੇ ਹੀ ਭਗਤਿ ਉਪਜੈ ਸਹਜਿ ਪਿਆਰਿ ਬੈਰਾਗਿ ॥ (ਮ:੩, ਅੰਗ ੬੮)

ਸਹਜੇ ਹੀ ਗੁਣ ਉਚਰੈ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥ (ਮ: ੩, ਅੰਗ ੬੮)

੯) ਪ੍ਰਾਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਲਾਗੈ ਭਾਉ ॥ ਭਰਮੁ ਭੁਲਾਵਾ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ ॥

ਉਪਜੈ ਸਹਜੁ ਗਿਆਨ ਮਤਿ ਜਾਗੈ ॥ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅੰਤਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੈ ॥

(ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਅੰਗ ੯੨)

੧੦) ਸਹਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਹੀ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ :-

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਜਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਤਦ ਹੀ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਣ ਗਾਨ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਬਿਧ ਬਣੇ :-

ਕਿਆ ਪੜੀਐ ਕਿਆ ਗੁਨੀਐ ॥ ਕਿਆ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾ ਸੁਨੀਐ ॥

ਪੜੈ ਸੁਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ ॥ ਜਉ ਸਹਜ ਨ ਮਿਲਿਓ ਸੋਈ ॥੧॥ (ਅੰਗ : ੬੫੫)

ਉਪਰ ਦਿਤੀ ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ ਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਹਜ ਪਾਠ ਰਾਹੀ ਪੜ ਕੇ ਸਮਝ ਕੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਤੀ ਹੈ ਅਗਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਢਾਲਾਂਗੇ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਦੇ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਅਸੀ ਅਨੇਕ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ । ਪ੍ਰਭੂ ਉਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਗੇ ਕਰਮ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ, ਧੀਰਜ, ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰ ਸਬਦ ਵਿਚ ਚਿਤ ਲਾ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਹੀ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਪਨਪਦਾ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਭਾਵ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਉਤਾਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਨਿਰਲੇਪ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਹਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਬਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜਦਾ ਹੈ।

-੦-੦-੦-

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਉ ਘਾਟ ਗਯਾ (ਬਿਹਾਰ)

—ਡਾ.ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਮੋ: 98781-49511

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਲਈ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀ (ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਯਾਤਰਾ) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਦਾਸੀ (ਉਦਾਸਿਨ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਰਕਤ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਹਨ : ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ; ਘਰ ਤੋਂ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਾ; ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੇਰੀ। ‘ਗੁਰਬਚਨੀ ਬਾਹਰ ਘਰ ਏਕੋ’ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ, ‘ਨਾਨਕ ਭਇਆ ਉਦਾਸੀ’ ਨੇ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ, ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ, ਮਾਨ-ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਧਨ-ਵਡਿਆਈ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਉ ਖੰਡ ਪ੍ਰਿਥਵੀਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦੇਣ ਹਿਤ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ; ਪਹਿਲੀ ਪੂਰਬ (੧੪੯੯-੧੫੦੯ ਈ.), ਦੂਜੀ ਦੱਖਣ (੧੫੧੦-੧੫੧੫ ਈ.), ਤੀਜੀ ਉੱਤਰ (੧੫੧੭-੧੮ ਈ.) ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ (੧੫੧੯-੧੫੨੧ ਈ.) ਕਰ ਕੇ ਲਗ-ਪਗ ੨੫੦੦੦ ਮੀਲ ਸਫਰ ਕੀਤਾ।

ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬਨਾਰਸ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਚੰਦੋਲੀ, ਸਸਰਾਮ, ਡੇਹਰੀ ਅਤੇ ਸੀਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ੧੫੦੮ ਈ. ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਯਾ (ਗਇਆ) ਪਹੁੰਚੇ। ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਦੇ, ਹਰਿਦੁਆਰ, ਅਯੁਧਿਆ, ਪ੍ਰਯਾਗ, ਬਨਾਰਸ ਤੀਰਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਯਾ ਪੰਜਵਾਂ ਵੱਡਾ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਫਲਗੂ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਬਨਾਰਸ ਤੋਂ ੨੫੦ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ੧੧੭ ਕਿ.ਮੀ. ਦੂਰ ਹੈ। ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗਯਾ, ਅਮੂਰਤਰਯ, ਰਾਜ ਰਿਖੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜਗ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਵਾਯੂ ਪੁਰਾਣਿਕ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗਇਆ ਸੁਰ ਰਾਖਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਧਰਮੀ ਸੀ, ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਤੋਂ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕਰੇ ਉਹ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਏ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਵਰਦਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਗਇਆ ਸੁਰ ਤੋਂ ਵਰ ਮੰਗ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੱਥਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਗਯਾ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ

ਗਿਆ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਇਸ ਤੀਰਥ ਤੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਭਰਾਏਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਰ ਬੈਕੁੰਠ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਪਿਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਨਾਤਨ ਮਾਨਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ, ੩੬੦ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘਿਉ ਵਿੱਚ ਬਾਲਣਾ, ਸਸਕਾਰ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਫੁੱਲ (ਹੱਡੀਆਂ) ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਹੁਣੇ ਅਤੇ ਅਚਾਰੀਆ/ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਾਸੋਂ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਕਾਈ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਗਤਿ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਭਰਾ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ (ਗੋਲਾ) ਭਰਾਉਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਪਿੰਡਾਂ ਨਿਮਿੱਤ ਜੋ ਆਦਿ ਆਟੇ ਦੇ ਪਿੰਨ (ਗੋਲੇ) ਵੱਟ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦਾ ਖਿੜਿਆ ਮੱਥਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਨੂਰਾਨੀ ਚੇਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਪਾਂਡੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਭਰਾਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰਾਂ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰਾ ਲਓ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰਾਂ, ਸਤਿ ਸੰਗੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਦੀਵਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਮ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅੰਧੇਰਾ ਸਭ ਮਿਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਂਡੇ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਇੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਿੰਡ ਕਿਵੇਂ ਭਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਾਂਡਿਆਂ ਦਾ ਭ੍ਰਮ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ :

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਦੁਖੁ ਵਿਚਿ ਪਾਇਆ ਤੇਲੁ ॥ ਉਨਿ ਚਾਨਣਿ ਓਹੁ ਸੋਖਿਆ ਚੁਕਾ ਜਮ ਸਿਉ ਮੇਲੁ ॥੧॥ ਲੋਕਾ ਮਤ ਕੇ ਫਕਤਿ ਪਾਇ ॥ ਲਖ ਮੜਿਆ ਕਰਿ ਏਕਠੇ ਏਕ ਰਤੀ ਲੇ ਭਾਹਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪਿੰਡੁ ਪਤਲਿ ਮੇਰੀ ਕੇਸਉ ਕਿਰਿਆ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਐਥੈ ਓਥੈ ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਏਹੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥੨॥ ਗੰਗ ਬਨਾਰਸਿ ਸਿਫਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਨਾਵੈ ਆਤਮ ਰਾਉ ॥ ਸਚਾ ਨਾਵਣੁ ਤਾਂ ਥੀਐ ਜਾਂ ਅਹਿਨਿਸਿ ਲਾਗੈ ਭਾਉ ॥੩॥ ਇਕ ਲੋਕੀ ਹੋਰੁ ਛਮਿਛਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਵਟਿ ਪਿੰਡੁ ਖਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਪਿੰਡੁ ਬਖਸੀਸ ਕਾ ਕਬਹੂੰ ਨਿਖੁਟਸਿ ਨਾਹਿ ॥੪॥

(ਅੰਗ-੩੫੮)

ਹਜੂਰ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਅਸਲੀ ਦੀਵਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਚਾਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਵੇ ਵਿੱਚ ਜਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁੱਖ ਤੇਲ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਏ ਹਨ। ਅਜੇਹਾ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਜਲ ਗਏ ਹਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਮ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵ ਜਮ ਦੇ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ। ਹੇ ਲੋਕੋ ! ਬਿਰਥੇ ਫੋਕੇ ਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਓ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਭ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲੱਖਾਂ ਮਣ ਬਾਲਣ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀ ਇੱਕ ਚਿੰਗਾਰੀ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿੰਡ, ਪਤਲ ਆਦਿਕ ਪਿਤਰਾਂ ਨਮਿਤ, ਯੱਗ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਹੀ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਤੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਮੇਰੀ ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਹ ਕਰਣ ਮੱਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੱਚਾ ਸ਼ਨਾਨ ਤਦ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਕਰਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਵ ਲਗੀ ਰਹੇ।

ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਦੇਵਤਿਆਂ, ਲੋਕੀ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ, ਪਿਤਰਾਂ (ਛਮਚਰ) ਵਾਸਤੇ (ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ)।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਿੰਡ ਵੱਟ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਛਕ ਛਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਸਦਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਚਾਈ ਭਰਪੂਰ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ। ਕੁਝ ਨਿਰਮਲ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਭਰਮੀ ਜੀਵਨ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਗਏ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਅਲਮਸਤ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਉ ਘਾਟ ਬਣਵਾਇਆ ਜਿੱਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਭਾਈ ਅਲਮਸਤ ਜੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਪਈ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੀ ਇਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਰ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

—o—o—o—

ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ॥

—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਤੂ ਸੁਣਿ ਕਿਰਤ ਕਰੰਮਾ ਪੁਰਬਿ ਕਮਾਇਆ ॥ ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਸੁਖ ਸਹੰਮਾ ਦੇਹਿ ਸੁ
ਤੂ ਭਲਾ ॥ ਹਰਿ ਰਚਨਾ ਤੇਰੀ ਕਿਆ ਗਤਿ ਮੇਰੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਘੜੀ ਨ ਜੀਵਾ ॥
ਪ੍ਰਿਅ ਬਾਝੁ ਦੁਹੇਲੀ ਕੋਇ ਨ ਬੋਲੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਾਂ ॥ ਰਚਨਾ ਰਾਚਿ ਰਹੇ
ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭ ਮਨਿ ਕਰਮ ਸੁਕਰਮਾ ॥ ਨਾਨਕ ਪੰਥੁ ਨਿਹਾਲੇ ਸਾ ਧਨ ਤੂ ਸੁਣਿ
ਆਤਮ ਰਾਮਾ ॥੧॥

ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ
ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੋ, ਜੋ ਜੀਵ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ
(ਪੂਰਬ) ਵਿੱਚ ਕਮਾਇਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਾ ਭੋਗ (ਫਲ) ਹੁਣ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਰਮਾਂ ਦਾ
ਸੁੱਖ ਤੂੰ ਦੇ ਰਹਿਆ ਹੈ, ਉਹੋ ਠੀਕ ਹੈ, ਭਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਭ
ਤੇਰੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਮੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ, ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਘੜੀ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਐ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਦੁੱਖੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਬੋਲੀ
ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵਾਂ। ਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ
ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਸੁਭ ਕਰਮ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮ ਪਿਤਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ ਮੈਂ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ
ਤੇਰਾ ਰਸਤਾ ਤਕ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ।

ਬਾਬੀਹਾ ਪ੍ਰਿਉ ਬੋਲੇ ਕੋਕਿਲ ਬਾਣੀਆ ॥ ਸਾ ਧਨ ਸਭਿ ਰਸ ਚੋਲੈ ਅੰਕਿ
ਸਮਾਣੀਆ ॥ ਹਰਿ ਅੰਕਿ ਸਮਾਣੀ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਭਾਣੀ ਸਾ ਸੋਹਗਾਣਿ ਨਾਰੇ ॥ ਨਵ
ਘਰ ਥਾਪਿ ਮਹਲ ਘਰੁ ਉਚਉ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਮੁਰਾਰੇ ॥ ਸਭ ਤੇਰੀ ਤੂ ਮੇਰਾ
ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਰੰਗਿ ਰਾਵੈ ॥ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵੈ ਬਬੀਹਾ ਕੋਕਿਲ
ਸਬਦਿ ਸੁਹਾਵੈ ॥੨॥

ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਬਾਬੀਹਾ (ਪਪੀਹਾ) ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਇਲ
ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ
ਸਾਰੇ ਰਸ ਮਾਣਦੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰੀ ਦੇ ਅੰਗ ਸਮਾ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਸਫਲ ਸੁਹਾਗਣ ਨਾਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਹਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌਂ
ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ

ਕਰਕੇ ਦਸਵੇਂ ਘਰ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਅਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ ! ਸਭ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਹੈਂ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਆਖਕੇ ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਮਾਣਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਲਈ ਬਬੀਹਾ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਕਰਕੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਇਲ ਅੰਬਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੂ ਕੂ ਕਰਕੇ ਸੋਹਣੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੀ ਅਪਣੇ ਨਿਜ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸੁਣਿ ਹਰਿ ਰਸ ਭਿੰਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਪਣੇ ॥ ਮਨਿ ਤਨਿ ਰਵਤ ਰਵੰਨੇ ਘੜੀ ਨ
ਬੀਸਰੈ ॥ ਕਿਉ ਘੜੀ ਬਿਸਾਰੀ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਹਉ ਜੀਵਾ ਗੁਣ ਗਾਏ ॥ ਨਾ
ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਹਉ ਕਿਸੁ ਕੇਰਾ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਰਹਣੁ ਨ ਜਾਏ ॥ ਓਟ ਗਹੀ ਹਰਿ ਚਰਣ
ਨਿਵਾਸੇ ਭਏ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਰੀਰਾ ॥ ਨਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦੀਰਘ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ
ਮਨੁ ਧੀਰਾ ॥੩॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹਰੀ ! ਤੂੰ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੈਂ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ । ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤਨ ਵਿੱਚ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਬਿਸਾਰੋ।

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਨਾ ਵਿਸਾਰਾਂ, ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀਵਦਾ ਹੀ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਕਰਕੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਓਟ ਪਕੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੀਰਘ (ਡੂੰਘੀ) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਮਨ ਆਤਮਿਕ ਸੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਮੇਰਾ ਮਨ ਧੀਰਜ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਪਦੇ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਤਰਲੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਵਿਸਾਰੋ ਜੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਤੇਰਾ ਹੀ ਆਸਰਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਦੀਰਘ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿਓ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਤੇਰੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿੱਚ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹੇ।

ਬਰਸੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ॥ ਸਾਜਨ ਮਿਲੇ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ਹਰਿ ਸਿਉ
ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਣੀ ॥ ਹਰਿ ਮੰਦਰਿ ਆਵੈ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਧਨ ਉਭੀ ਗੁਣ ਸਾਰੀ ॥ ਘਰਿ

ਘਰਿ ਕੰਤੁ ਰਵੈ ਸੋਹਾਗਣਿ ਹਉ ਕਿਉ ਕੰਤਿ ਵਿਸਾਰੀ ॥ ਉਨਵਿ ਘਨ ਛਾਏ ਬਰਸੁ
ਸੁਭਾਏ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁਖਾਵੈ ॥ ਨਾਨਕ ਵਰਸੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ
ਘਰਿ ਆਵੈ ॥੪॥

ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੰਤਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਧਾਰਾ ਵਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਰਸ ਭਿੰਨੀਆਂ ਤੇ ਸੁਆਦਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਮਿਲ ਪਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸੇਜ ਸੁੰਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸਰ ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੱਸਦੇ ਤਾਂ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਤੜਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਸਭ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਤੀ ਦੇਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਵਿਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਥੋੜੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ, ਦੇ ਬੱਦਲ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਣ, ਬਰਸਣ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਸੁੱਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਸੁਹਾਵਣੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਵਰਸਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਹੀਨਾ ਚੇਤ

ਚੇਤੁ ਬਸੰਤੁ ਭਲਾ ਭਵਰ ਸੁਹਾਵੜੇ ॥ ਬਨ ਫੁਲੇ ਮੰਝ ਬਾਰਿ ਮੈ ਪਿਰੁ ਘਰਿ
ਬਾਹੁੜੈ ॥ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਧਨ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ਬਿਰਹਿ ਬਿਰੋਧ ਤਨੁ
ਛੀਜੈ ॥ ਕੋਕਿਲ ਅੰਬਿ ਸੁਹਾਵੀ ਬੋਲੈ ਕਿਉ ਦੁਖੁ ਅੰਕਿ ਸਹੀਜੈ ॥ ਭਵਰੁ ਭਵੰਤਾ
ਫੁਲੀ ਡਾਲੀ ਕਿਉ ਜੀਵਾ ਮਰੁ ਮਾਏ ॥ ਨਾਨਕ ਚੇਤਿ ਸਹਜਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ਜੇ ਹਰਿ
ਵਰੁ ਘਰਿ ਧਨ ਪਾਏ ॥੫॥

ਚੇਤ ਮਹੀਨਾ, ਸੋਹਣੀ ਬਸੰਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲ ਹੀ ਹਰਿਆਵਲ, ਭੋਰੇ ਫੁੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਭੈਂ ਭੈਂ ਦੀ ਗੂੰਜਾਰ ਪਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੋਹਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਬਾਹਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੋਲ ਬੂਟੇ, ਪੇੜ ਹਰੇ ਭਰੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਵੀ ਖਿੜਾਓ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ।

ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਆਖਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁੱਖੀ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਬੜੀ ਖਿੱਚ ਧੂਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਇਲ ਅੰਬ ਉੱਤੇ ਬੈਠੀ ਕੂ ਕੂ ਅਲਾਪਦੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਸੁਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੂ ਕੂ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਭੌਰਾ ਖੁੱਸੀ ਖੁੱਸੀ ਐਧਰ ਉਧਰ ਗੁੰਜਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੇ ਮੇਰੀ ਮਾਏ ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਿਨਾ ਕਿਵੇਂ ਜੀਅ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਵਿਛੋੜਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੌਤ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਅਪਣੇ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਵੇ ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਹੀਨਾ ਵੈਸਾਖ

ਵੈਸਾਖੁ ਭਲਾ ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ ॥ ਧਨ ਦੇਖੈ ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ ਆਵਹੁ ਦਇਆ ਕਰੇ ॥
ਘਰਿ ਆਉ ਪਿਆਰੇ ਦੁਤਰ ਤਾਰੇ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਢੁ ਨ ਮੋਲੋ ॥ ਕੀਮਤਿ ਕਉਣ ਕਰੇ
ਤੁਧੁ ਭਾਵਾਂ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਵੈ ਢੋਲੋ ॥ ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਨਾ ਅੰਤਰਿ ਮਾਨਾ ਹਰਿ ਕਾ ਮਹਲੁ
ਪਛਾਨਾ ॥ ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਵੈ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ ॥੬॥

ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਰਿਆਵਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰੱਖਤਾਂ, ਬੋਲ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ, ਡਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸੋਹਣਾ ਸਿੰਗਾਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਾਹ ਤੱਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਈ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ, ਆਵੋ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸੋ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਬਿਖਮ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਤਾਰ ਦੇਵੋ ਜੀ।

ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਕਾਹਦੇ ਜੋਗੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਅੱਧੀ ਕੋਠੀ ਵੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਾਂ।

ਸੋ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਨਦਰ ਕਰਕੇ ਆਪ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਥੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਸਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਹਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਅਸੀਂ ਆਉਂਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਚਾਨਣੁ’ ਵਜੀਫਾ

ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗੂ, ਇਸ ਸਾਲ 2023-24 ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋੜਵੰਦ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ (ਕਲਾਸ 6ਵੀਂ ਤੋਂ 12ਵੀਂ ਤੱਕ) ਲਈ ਸੰਸਥਾ ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ’ ਵੱਲੋਂ ਵਜੀਫੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਲਾਸ, ਮਹੀਨਾਵਾਰੀ ਫੀਸ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਵਰਦੀ ਆਦਿ ਦੇ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਕੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪਤੇ

‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ’ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੰਸਥਾ,

ਭਵਨ ਨੰ.6, ਫੇਜ਼ 3-ਏ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ.ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) 160059

ਤੇ ਭੇਜੇ ਜੀ ਜਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫਾਰਮ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਫਾਰਮ ਆਪ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੈ।

ਦਾਨੀ ਸੱਜਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਨੇਕ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
-ਸ.ਹਰੀ ਸਿੰਘ (ਕੁਵੈਤ ਵਾਲੇ), M.No. 98140-07847

ਸੰਸਥਾ ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ’

ਭਵਨ ਨੰ.6, ਫੇਜ਼ 3-ਏ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ.ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਵਿਖੇ,

ਮਹੀਨਾ ਵਾਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਦੂਜਾ ਸ਼ਨੀਵਾਰ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਨੂੰ

10.00 ਤੋਂ 01.00 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ

ਸ਼ਬਦ-ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਵੀਚਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਤਿਸੰਗ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਲਾਭ ਉਠਾਓ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਖਬਰਾਵਲੀ :

ਜਾਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਿਆ ਸਿਆਟਲ : ਸਿਆਟਲ, ੨੨ ਫਰਵਰੀ (ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ)– ਸਿਆਟਲ, ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ 'ਜਾਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਟਲ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਕਸਮਾ ਸਾਵੰਤ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ੬-੧ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਸਮਾ ਸਾਵੰਤ ਨੇ 'ਅਜੀਤ' ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਚ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਕੇਸ ਵੀ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਜਾਤੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਤਾ ਸਿਆਟਲ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ 'ਚ ਅੱਜ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁਣ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਧਰਮ, ਲਿੰਗ, ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੇਅਰ

ਸਥਾਪਤ : ਅੰਮਿਤਸਰ, ੨੭ ਫਰਵਰੀ –ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਫੋਰਮ ਅਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੋਰਮ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਪ੍ਰੋ. ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਕਲਿਆਣ ਇਸ 'ਚ ਬਤੌਰ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੋਜ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਸੈਮੀਨਾਰ, ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੋਜ ਸਮਗਰੀ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਰਸਾਲੇ, ਗਜ਼ਟ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਆਦਿ ਲਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(‘ਰੋਜਾਨਾ ਅਜੀਤ’ ਵਿਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

‘ਦਸਮ ਦੁਆਰ’ (ਪੰਨਾ 18 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਦਿਮਾਗ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤਰੀਕੇ ਘੜਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਣਪਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਣਪਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ :-

ਸਸਾ ਸਿਆਨਪ ਛਾਡੁ ਇਆਨਾ ॥ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮਿ ਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀਆਨਾ ॥ (ਅੰ.੨੬੦)

ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ ॥ (ਅੰਗ-੧)

ਬੁੱਧੀ (ਦਿਮਾਗ) ਤਾਂ ਚੰਚਲ ਹੈ, ਚਪਲ ਹੈ, ਇਕ ਥਾਂ ਠਹਿਰਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਸਰੀਰ ਪੰਜ ਤਤਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਚੰਚਲ ਤੇ ਚਲਾਕ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਹੈ। ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਉਹ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਪਣੇ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ, ਜਾਹਰਾ-ਜ਼ਹੂਰ, ਸਾਂਗੋ-ਪਾਗ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

ਪਉਣੈ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਕਾ ਮੇਲੁ ॥ ਚੰਚਲ ਚਪਲ ਬੁਧਿ ਕਾ ਖੇਲੁ ॥ ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ
ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ॥ ਬੁਝੁ ਰੇ ਗਿਆਨੀ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥੧॥ ਕਥਤਾ ਬਕਤਾ ਸੁਨਤਾ
ਸੋਈ ॥ ਆਪੁ ਬੀਚਾਰੇ ਸੁ ਗਿਆਨੀ ਹੋਈ ॥੧॥ (ਅੰਗ-੧੫੨)

ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੀ ਨੌਂ ਦੁਆਰੇ ਮਾਨੋ ਸਰੋਵਰ ਨਾਮ ਜਪ ਜਪ ਕੇ ਨਕੋ ਨਕ ਭਰੇ ਜਾਣ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਰਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਤਿਰਸ਼ਨਾਵਾਂ ਮੁਕ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦਸਵਾਂ ਸਰੋਵਰ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਫੇਰ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵੱਲ ਅਪਣੀ ਮੁਹਾਰ ਮੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਲਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਰਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਨਣ ਨਾਲ ਗੁਪਤੀ ਬਾਣੀ, ੧੯ ਦੀ ਧੁਨਿ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ੧੯ ਦੀ ਧੁਨੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਥੰਮਾਂ ਤੋਂ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਰੱਤਖ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

ਨਉ ਸਰ ਸੁਭਰ ਦਸਵੈ ਪੂਰੇ ॥ ਤਹ ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਵਜਾਵਹਿ ਤੂਰੇ ॥ ਸਾਚੈ ਰਾਚੇ
ਦੇਖਿ ਹਜੂਰੇ ॥ ਘਟਿਘਟਿ ਸਾਚੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ ॥ ਗੁਪਤੀ ਬਾਣੀ ਪਰਗਟੁ
ਹੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਪਰਖਿ ਲਏ ਸਚੁ ਸੋਇ ॥ (ਅੰਗ-੯੪੩-੪੪)

ਐਸੇ ਦੁਆਰ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕੁੰਜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ-ਸਬਦ ਦੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :-

ਦਦਾ ਦੇਖਿ ਜੁ ਬਿਨਸਨਹਾਰਾ ॥ ਜਸ ਅਦੇਖਿ ਤਸ ਰਾਖਿ ਬਿਚਾਰਾ ॥

ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ ਕੁੰਜੀ ਜਬ ਦੀਜੈ ॥ ਤਉ ਦਇਆਲ ਕੋ ਦਰਸਨੁ ਕੀਜੈ ॥ (ਅੰਗ-੩੪੧)

ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਬਿਨਸਨਹਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਜੀਵ ! ਤੂੰ ਸਦਾ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੋੜ ਜੋ ਅਦਿਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਬਾਹਰੋਂ ਦਿੱਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਾਇਕ ਲਿਸ਼ਕ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ-ਵਿਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮਾਇਕ ਮੰਡਲ ਦਾ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਚੰਬੜਦਾ। ਜਦੋਂ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:-

ਸੇਇ ਮੁਕਤ ਜਿ ਮਨੁ ਜਿਣਹਿ ਫਿਰਿ ਧਾਤੁ ਨ ਲਾਗੈ ਆਇ ॥

ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ ਰਗਤ ਕਰੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੋਝੀ ਪਾਇ ॥ (ਅੰਗ-੪੯੦)

ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਬਤ ਭਗਤ ਬੋਣੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗ-੯੭੪ ਤੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

ਦਸਮ ਦੁਆਰਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੀ ਘਾਟੀ ॥

ਊਪਰਿ ਹਾਟੁ ਹਾਟੁ ਪਰਿ ਆਲਾ ਆਲੇ ਭੀਤਰਿ ਥਾਤੀ ॥੪॥ (ਅੰਗ-੯੭੪)

ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪਰਮ-ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਬਾਹਰੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ, ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ । ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਮਾਨੋ ਹਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹਟ ਵਿਚ ਆਲਾ (ਭਾਵ ਦਸਮ ਦੁਆਰ) ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਥੈਲੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣੀ ਕਬਿੱਤ ਨੰ. ੩੧ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਇਉਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਚਤੁਰਥ ਗੁਨ ਗੰਮਿਤਾ ਕੈ ਪੰਚ ਤਤ ਉਲੰਘ ਪਰਮ ਤਤ ਵਾਸੀ ਹੈ ।

ਖਟ ਰਸ ਤਿਯਾਗ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਕਉ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ਪੂਰ ਸੁਰ ਸਪਤ ਅਨਹਦ ਅਭਯਾਸੀ ਹੈ । ਅਸਟ ਸਿਧਾਂਤ ਭੇਦ ਨਾਥਨ ਕੈ ਨਾਥ ਭਏ ਦਸਮ ਸਥਲ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਬਿਲਾਸੀ ਹੈ । ਉਨਮਨ ਮਗਨ ਗਗਨ ਹੁਇ ਨਿਝਰ ਝਰੈ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਗੁਰੁ ਪਰਚੈ ਉਦਾਸੀ ਹੈ ।

(ਭਾ. ਗੁ. ਕਬਿੱਤ-੩੧)

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਚੌਥੇ ਪਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼

ਕੀਤਾ, “ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਛੁਟੈ ਚੌਥੇ ਪਦ ਮਹਿ ਜਾਇ ਸਮਾਵੈ ॥” ਭਾਵ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਾਇਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸਹਿਜ ਵਾਲੀ ਚੌਥੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਲਗਾਵ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਪਰਮ ਤੱਤ, ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ, ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਕਰ ਲਈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਫੋਕੇ ਰਸ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਅਨੰਦ, ਮਹਾਂ ਰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਦੁਨੀਆਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਗੰਮੀ, ਇਲਾਹੀ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ। ਅੱਠ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਾਥਾਂ ਦੇ ਨਾਥ ਬਣ ਕੇ ਵੀ, ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਭਾ ਪਰ ਦਸਮੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਾਨੋ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਗਰ ਲੱਭ ਪਿਆ। ਇਸ ਸਾਗਰ (ਸਥਾਨ) ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਆਤਮ-ਰਸ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਮਨ ਨੂੰ (ਆਤਮਿਕ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਲਿਵ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਕਥਿੱਤ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਬੁੱਧ ਵਿਸਰ ਗਈ। ਮਤ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਗਯਾਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ, ਮਾਨ-ਮਰਯਾਦਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਵੀ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਧੀਰਜ, ਮਾਨ, ਅਭਿਮਾਨ, ਗਤਿ, ਪਤਿ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਖੋ ਗਿਆ, ਬਸ ਅਸਚਰਜ ਹੀ ਅਸਚਰਜ, ਵਿਸਮਾਦ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਰਹਿ ਗਈ। ਮਹਾਂ ਅਦਭੁਤ, ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਤੇ ਮਹਾਂ-ਅਸਚਰਜ, ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ, ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ :-

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧ ਕੀ ਨ ਸੁਧ ਰਹੀ ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤ ਮੈ ਨ ਮਤਿ ਹੈ।
 ਸੁਰਤਿ ਮੈ ਨ ਸੁਰਤਿ ਅਉ ਧਯਾਨ ਮੈ ਨ ਧਯਾਨ ਰਹਯੋ ਗਯਾਨ ਮੈ ਨ ਗਯਾਨ ਰਹਯੋ
 ਗਤਿ ਮੈ ਨ ਗਤਿ ਹੈ । ਧੀਰਜ ਕੋ ਧੀਰਜ ਗਰਬ ਕੋ ਗਰਬ ਗਯੋ ਰਤਿ ਮੈ ਨ ਰਤਿ
 ਰਹੀ ਪਤਿ ਰਤਿ ਪਤਿ ਹੈ । ਅਦਭੁਤ ਪਰਮਦਭੁਤ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਮ ਅਸਚਰਜੈ
 ਅਸਚਰਜ ਅਤਿ ਅਤਿ ਹੈ ।

ਸੋ ਐਸੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹਨ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀਆਂ। ਬੱਜਰ-ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ੱਕਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀਂ ਇਹ ਖੇਡ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਦੀ ਲਿਵਲੀਨਤਾ, ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਅਰਦਾਸਾਂ-ਅਰਜ਼ੋਈਆਂ, ਉੱਚਾ ਆਚਾਰ, ਸਚੁ ਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ। ਪਰਮ-ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ।

-o-o-o-

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਮੋਹਾਲੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਫਰਵਰੀ-2023 ਵਿੱਚ ਆਈ ਸਹਾਇਤਾ

ਜੁਰਨਲ : ਸ.ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ੨੦੦੦/-, ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦੦/-, ਸ.ਸੁਖਬੰਸ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਤੋਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੫੦੦/-, ਸ.ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ੬੦੦/-, ਸ.ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ੫੧੦/-, ਸ.ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਅਨਮੋਲ ਸਿੰਘ ੨੨੦੦/-, ਸ.ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਗੁਪਤ ੧੨੦੦/-, ਗੁਪਤ ੨੫੦੦/-, ਗੁਪਤ ੨੦੦/-, ਸ.ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ੭੦੦/-, ਸ.ਬੰਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ੧੦੦੦੦੦/-, ਸ.ਕਮਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, **ਗਿਆਨੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ :** ਸ.ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਜੀ.ਕੇ.ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ੨੦/-, ਨਾਗਪਾਲ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਸਟੋਰ ੧੦੦/-, ਅਕਾਲ ਓਪਟੀਕਲ ੧੦੦/-, ਲਵਲੀ ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ ੨੦/-, ਜੈਮ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ੩੦੦/-, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਰਜਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਕਰਮ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ੩੦/-, ਗੁਪਤ ੧੦੦/-, ਨਾਰੰਗ ਬੈਗ ੨੦/-, ਸ.ਬਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਅਨਮੋਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਜੀ.ਐਸ.ਭੱਲਾ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਦਿਲਦਾਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਗੁਪਤ ੫੦+੨੦੦/-, ਬੀਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦/-, ਸ.ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਗੁਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ੩੦/-, ਬਾਬਾ ਜੀ ੫੦/-, ਸ.ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ੫੩੬/੨=੧੦੦/-, ਸ.ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਗੁਪਤ ੫੦੦/-, ਸ.ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਰਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਬੀ.ਕੇ.ਫੈਸਨ ੧੦੦/-, # ੨੮੭, ਫੇਜ ੩-ੳ=੫੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਬਲਦੇਵ ਕੌਰ ੧੦੦/-, # ੩੦੦, ਫੇਜ-੭=੨੦੦/-, ਗੁਪਤ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਜਗਦੀਸ ਕੌਰ ੨੦੦/-, ਗੁਪਤ ੧੦੦/-, ਸ.ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਗੁਪਤ ੧੦੦/-, ਸ.ਪ੍ਰਲਾਦ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ.ਐਸ ੧੦੦/-, ਸ.ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਡਾ.ਅਤਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਨ ਕੌਰ ੨੦੦/-, ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਮੈਜਸਟਿਕ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ੧੦੦੦/-, ਬੀਬੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ੨੦੦/-, ਗੁਪਤ ੧੦੦/-, ਸ.ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਅਰਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, # ੧੭੬੮/੭=੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ੨੦੦/-, ਸ.ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਮਿਲਨ ਸੌਪ ੧੦੦/-, ਚੌਹਾਨ ਜਿਊਲਰਜ਼ ੧੦੦/-, ਸ.ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ੭੦੦/-, ਸ.ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਬੀਬੀ ਰਤਨ ਕੌਰ ੫੦੦/-, ਗੁਪਤ ੨੦੦/-, ਪ੍ਰਿੰਸ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ੧੦੦/-, ਸ.ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ੨੦/-, ਸ.ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ੨੦/-, ਦੁਆਬਾ ਫੈਸ਼ਨ ੧੦੦/-, ਸ.ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਯੂਯਮੈਨ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ੨੦/-, ਬੀਬੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ੩੦੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੨੦/-, ਸ.ਸਰਜੰਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਮਨਦਜੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ੨੦/-, ਸ.ਕਰਮ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਬੀਬੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕੌਰ ੩੦੦/-,

ਬੀਬੀ ਕੈਲਾਸ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਅਵਨੀਤ ਕੌਰ ੨੦੦/-, ਗੁਪਤ ੨੦/-, ਸ.ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੫੦/-, ਸ.ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਮਾਨ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਹਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ੨੦/-, ਸ.ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸੂਰਗਵਾਸੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ੨੦੦/-, # ੪੬੧੫, ਸੈਕਟਰ ੭੦=੧੦੦/-, ਸ.ਰਾਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, # ੨੫੪੬, ਸੈਕਟਰ ੭੦=੧੦੦/-, ਸ.ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦/-, ਸ.ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ੩੦/-, ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੋਤ ਕੌਰ ੫੦/-, ਸ.ਲੈਂਬਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੋਹਾਲੀ ਰਾਹੀਂ : ਸ.ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਜੀ.ਐਸ.ਉਬਰਾਏ ੫੦/-, ਸ.ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਕਾਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ੍ਰੀ.ਵਾਈ.ਪੀ.ਐਸ.ਅਲੂਵਾਲੀਆ ੨੦੦/-, ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਐਚ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ੫੦/-, ਸ.ਰਾਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੨੦/-, ਸ੍ਰੀ ਸੇਠੀ ਪਰਿਵਾਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਲਾਭ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਅਨੂਦੀਪ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਅਲਬੇਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਮਿ.ਬੇਦੀ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ੧੦/-, ਸ.ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ੨੦੦/-, ਸ.ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸਭਾੜਾ ਜਰਨਲ ਸਟੋਰ ੫੦੦/-, ਸ.ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਅੰਬ ਸਾਹਿਬ ਸਟਾਲ : ਸ.ਹਰਫੂਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਅਮਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ੨੦੦/-, ਸ.ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਗੁਪਤ ੧੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਕਮਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਫੇਜ਼-੬ ਰਾਹੀਂ : ਸ.ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ੭੯/੬੫ ਰਾਹੀਂ : ਸ.ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ੬੦/-, ਬੀਬੀ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ੫੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ੍ਰੀ.ਐਚ.ਐਸ.ਰੱਖੜ ੧੦੦/-, ਸ.ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਜਗਜੀਤ ਕੈਮਿਸਟ ੨੦੦/-, ਸਾਹਨੀ ਸੈਡੀਕਲ ਹਾਲ ੫੦੦/-, ਸ.ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਪ੍ਰਭਕਿਰਤਨ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਜੰਤਾ ਫਲੋਰ-ਆਇਲ-ਮਿਲ ੧੦੦/-, ਕਰਨਲ ਕੇ.ਐਸ.ਸੈਣੀ ੧੦੦/-, ਸ.ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ੪੦/-, ਸ.ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ੩੭ ਰਾਹੀਂ : ਸ.ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ.ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਕੰਵਲ ਸਿੰਘ, ਸ.ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਗੁਪਤ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਰਾਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ੩੭-੩੮ ਰਾਹੀਂ : ਸ.ਐਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ੍ਰੀ.ਜੇ.ਐਮ.ਐਸ.ਜੱਗੀ ੧੦੦/-, ਸ.ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਰਾਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ੪੧/੨੧/੧੫ ਰਾਹੀਂ : ਸ.ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਉਦੈ ਸਿੰਘ ੧੦/-, ਗੁਪਤ ੫੦/-, ਲੇਟ ਸ.ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਇਕਬਾਲ ਕੌਰ ੧੫੦/-, ਡਾ.ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ੧੦੦੦/-, ਸਿੰਘ ਆਟੋ ੧੦੦/-, ਸ.ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ੪੫ ਰਾਹੀਂ : ਸ.ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ੩੨/-, ਸ.ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ੪੬ ਰਾਹੀਂ : ਬੀਬੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ੫੦/-, ਸ.ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਸ.ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ੫੦/-, ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ੧੦੦/-, ਗੁਲਾਟੀ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ੧੦੦/-, ਸ.ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੬੦੦/-, ਸ.ਮਿਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ੪੭ ਰਾਹੀਂ : ਭਾਈ ਦੀਪਕ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ੪੦੦/-, ਸ.ਨੰਦ ਸਿੰਘ ੨੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-, ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ੧੦੦/-, ਭਾਈ ਗੁਰਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦/-,

ਪਾਠਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੋਨਤੀ

ਸੰਸਥਾ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ਼ੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ' ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ੪੦ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਚਾ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਚਾਨਣੁ' ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ 'ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੰਗਰ' ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਜਨ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਰਚਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਸਾਡਾ ਸਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। "ਆਪ ਜਪਹੁ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵਹੁ" ਦੇ ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਪ ਪਾਸ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਛਪਾਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸੋ ਪਾਠਕ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਈਏ ਜੀ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਅਪਣੇ ਦਸਵੰਧ ਵਿਚੋਂ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਗੁਰੂ-ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਭੇਜੀਏ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ, ਸੰਪਾਦਕ

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਆਨਲਾਇਨ ਆਈ ਸਹਾਇਤਾ

ਸ.ਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਸ.ਸੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਾ ੧੦੦/-, ਸ.ਹੇਮੰਤ ਸਿੰਘ ੧੩੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ੧੨੫/-, ਸ.ਏਕੇਜੋਤ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦/-, ਸ.ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ੨੦੦੦/-, ਸ.ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੨੦/-, ਸ.ਸਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ੩੨੦੦/-, ਸ੍ਰੀ.ਐਮ.ਐਸ. ੩੦੦/-, ਸ.ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੦੧/-, ਸ.ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੌਰ ਲੰਗੜੇਆ ੫੦੦/-, ਸ.ਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ੫੦੦/-, ਗੁਪਤ ੨੦੦+੧੦੦+੫੦੦

Date of Publication :1st & 2nd of every Month. Posted Through MB

P.O. Regn. G/CHD/0090/2021-2023

Regd. Newspaper R.N.I. PUNPUN/ 2000/3037

'ਗੁਰਬਾਣੀ ਚਾਨਣ' (ਮਾਸਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ)

If Undelivered Return to: Bhawan No. 6, Phase-3-A (Sec-53)

S.A.S. Nagar, MOHALI (Chandigarh) - 160059 (INDIA)

STATEMENT OF PUBLICATION ON

31/03/2023

1. Title - Gurbani Chanan
2. Registration No. - PUNPUN/2000/3037
3. Language - Punjabi
4. Periodicity - Monthly
5. Owners, Printer, Publisher - Dr. Paramjit Singh,
257, Phase-7, Mohali
6. Editor Name - Dr. Paramjit Singh,
257, Phase-7, Mohali
7. Place of Publication : Bhawan No. 6, Phase-3-A, Mohali

I, Paramjit Singh, Genl. Secy. Sanstha Gurbani Iss Jag Meh Chanan hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge & belief.

Sd/- Paramjit Singh,

Dated 31-03-2023

Bhawan No. 6, Phase-3-A, Mohali